

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор
Інституту інформаційних
технологій і засобів навчання
НАПН України
від 11 липня 2019 р.

 В. Ю. Биков

«ПОГОДЖЕНО»

Заступник директора
з наукової роботи
Інституту інформаційних технологій
і засобів навчання НАПН України
від 11 липня 2019 р.

 А. В. Яцишин

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Філософія освіти»

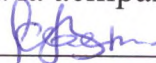
Для здобувачів вищої освіти

Ступінь «Доктор філософії»

спеціальності: *011 Освітні, педагогічні науки, спеціалізація – Інформаційно-комунікаційні технології в освіті*

Структура програми типова. Години відповідають робочому навчальному плану.

В.о. завідувача аспірантури та докторантури

 В. В. Коваленко

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія освіти» для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, 2019. – 12 с.

Укладач:

Шишкіна Марія Павлівна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу хмаро орієнтованих систем інформатизації освіти Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України

Рецензент:

Олійник Віктор Васильович, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, радник ректора ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Робоча програма затверджена на засіданні вченої ради Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України

Протокол № 9 від «11» 07 2019 року.

Гарант освітньо-наукової програми

 М. П. Шишкіна
«11» 07 2019 року

© ІТЗН НАПН України, 2019 рік

© Шишкіна М. П., 2019 рік

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 1,5	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка	Основна дисципліна циклу загальної підготовки	
	Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки Спеціалізація: Інформаційно-комунікаційні технології в освіті		
Змістових модулів – 1	Рівень вищої освіти: <i>Третій (освітньо-науковий), PhD</i>	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 45 год		1-й	1-й
		Семестр	
Кількість годин для денної/заочної форми навчання: аудиторні – 8 год самостійна робота – 37 год		1-й	1-й
		Лекції	
		4 год.	4 год.
		Практичні/семінарські	
		4 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		37 год.	37 год.
	Вид контролю:		
Залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Філософія освіти» полягає у засвоєнні аспірантами філософських засад формування і розвитку науково-педагогічного знання, набутті компетентності щодо самостійного здійснення дослідження і отримання нових знань у галузі освіти.

Мета досягається шляхом теоретичного опанування філософських засад сучасного науково-педагогічного знання, фундаментальних категорій, понять, принципів, методологічних підходів філософії освіти, спрямованих на формування навичок самостійного аналізу педагогічних явищ і процесів, узагальнення фактів, наукового пошуку; практичного оволодіння аспірантами знань щодо методології педагогічного дослідження, його цілей, етапів, методів і засобів.

Завдання навчальної дисципліни:

Завданням дисципліни є опанування аспірантами філософських засад формування і розвитку науково-педагогічного знання, засвоєння поглиблених знань методологічного характеру, спрямованих на розвиток критичного і рефлексивного мислення, а також знань і умінь інноваційного характеру, необхідних для вирішення проблемних професійних завдань організації власного науково-педагогічного дослідження.

Навчальна програма дисципліни зорієнтована на формування у аспірантів цілісного наукового і філософського світогляду, усвідомлення необхідності поєднання теоретичних і практичних підходів до аналізу педагогічних явищ і процесів, формування знань про загальнофілософські методи, підходи і принципи а також набуття практично спрямованих уявлень щодо їх застосування у власній науковій діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант **повинен знати:**

- сутність та призначення філософських та методологічних засад наукового дослідження;
- сутність методологічних засад науково-педагогічного дослідження;
- взаємозв'язок загальнофілософських, спеціально наукових та педагогічних методів наукового пізнання;
- сутність поняття методологія дослідження;
- методологічні принципи проведення психолого-педагогічного дослідження;
- взаємозв'язок понять методологія, методика і метод педагогічного дослідження;
- сутність категорій мета, об'єкт і предмет педагогічного дослідження;
- основні етапи підготовки і проведення педагогічного дослідження;
- особливості постановки проблеми наукового дослідження;
- сутність поняття гіпотези дослідження і основні правила її побудови;
- сутність методу вивчення психолого-педагогічної літератури;

- взаємозв'язок методів педагогічного спостереження і експерименту;
- основні методи науково-педагогічного експериментального дослідження;
- взаємозв'язок понять: засоби, інструменти і інструментарій дослідження;
- взаємозв'язок понять: методи, форми і засоби навчання і дослідження.

повинен вміти:

- орієнтуватися у галузі філософії і методології проведення наукових педагогічних досліджень, а також володіти світоглядними ідеями та засадничими категоріями цієї сфери;
- аналізувати, оцінювати і порівнювати альтернативи, генерувати оригінальні ідеї у сфері теорії та практики організації і проведення науково-педагогічних досліджень;
- підвищити рівень методологічної культури дослідницької діяльності, творчого володіння методами пізнання і діяльності;
- оволодіти первинним досвідом обґрунтування наукових засад проведення науково-педагогічних досліджень та обґрунтування і інтерпретації отриманих результатів;
- розвинути компетентність здійснення самостійної науково-дослідної роботи й оволодіти методикою теоретичних, експериментальних і науково-практичних досліджень, пов'язаних з науковою проблематикою освітніх, педагогічних наук;
- осмислювати взаємозв'язки між окремими ланками процесу наукового пізнання в цілому, розвитку науки і її філософії;
- оволодіти методологічним апаратом і логікою організації наукового дослідження;
- розвинути здатність до самостійного оволодіння новим знанням, самоосвіти та освіти протягом життя з метою інноваційного впровадження в професійній і практичній діяльності.

Підвищенню ефективності навчальних занять сприятиме передбачене програмою виконання практичних завдань.

Під час виконання **практичних робіт** аспіранти *набувають уміння та навички:*

1. Коректно, логічно і чітко усвідомлювати і опрацьовувати категоріальний апарат науково-педагогічного дослідження, розуміти сутність основних понять філософії і методології дослідження.
2. Знаходити і опрацьовувати науково-дослідницьку і науково-педагогічну літературу, необхідну для проведення дослідження, ґрунтовно узагальнювати наукові джерела, результати науково-теоретичних і дослідницьких пошуків, наукових розвідках тощо.
3. Робити висновки, порівнювати альтернативні позиції, логічно будувати власну думку, чітко і послідовно викладати зміст.
4. Обґрунтовувати методологічну основу дослідження, визначати поле

наукового пошуку в професійній практичній сфері та розкривати для нього простір.

5. Опрацювати наукову літературу з метою обґрунтування проблеми і теми дослідження.
6. Аналізувати та підбирати матеріал для формулювання об'єкту і предмету дослідження.
7. Вміти пояснити і обґрунтувати категорії мети, гіпотези дослідження.
8. Опрацювати інформаційні джерела з метою ознайомлення з методиками і методами педагогічних досліджень.
9. Визначати сутність і зміст етапів наукового дослідження.
10. Аналізувати ефективність використання інформаційних технологій для підтримування етапів педагогічного дослідження.
11. Здійснювати обґрунтування результатів дослідження.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософія освіти.

Тема 1. Методологічні засади науково-педагогічного дослідження.

Багатовимірність феномену освіти і багатоаспектність його вивчення філософією. Основоположні цінності сучасної освіти. Загально філософські категорії та підходи до пізнання дійсності. Методологічна функція філософської теорії та її наукове значення. Категоріальний апарат науково-педагогічного дослідження.

Тема 2. Методи науково-педагогічних досліджень.

Методи науково-педагогічного дослідження. Педагогічний експеримент як основний метод проведення дослідження. Основні етапи науково-педагогічного дослідження. Інформаційне забезпечення науково-педагогічного дослідження. Опрацювання і оформлення результатів дослідження.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		лекції	практичні	самостійна робота
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Філософія освіти				
Тема 1. Методологічні засади науково-педагогічного дослідження.	24	2	2	20
Тема 2. Методи науково-педагогічних досліджень.	21	2	2	17

Всього годин	45	4	4	37
---------------------	-----------	----------	----------	-----------

5. Навчально-методична карта дисципліни «Філософія освіти»

Разом: 45 год., лекції – 4 год., практичні заняття – 4 год., самостійна робота – 37 год.

Модулі	Змістовий модуль			
Назва модуля	Філософія освіти			
Заняття	1	2	3	4
Теми лекцій	Методологічні засади науково-педагогічного дослідження.	-	Методи науково-педагогічних досліджень	-
Теми практичних занять	-	Обґрунтування методологічного апарату у науково-педагогічному дослідженні.	-	Обґрунтування добору методів і методики у науково-педагогічному дослідженні.
Бали	5	20	5	20
Самостійна робота (ІНДЗ)	40 б.			
Всього за модуль	90 б.			
Залік	10 б.			
Всього	100 б.			

6. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Обґрунтування методологічного апарату у науково-педагогічному дослідженні.	2
2	Обґрунтування добору методів і методики у науково-педагогічному дослідженні.	2
Разом		4

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин/бали
1	Обґрунтування методологічного апарату у науково-педагогічному дослідженні.	20/20
2	Обґрунтування добору методів і методики у науково-педагогічному дослідженні..	17/20
Разом		37/40

8. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- Словесні: лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (Power Point – Презентація), пояснення, розповідь, бесіда.
- Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- Практичні: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; виконання практичних завдань.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

9. Методи контролю

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

10. Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточне оцінювання та самостійна робота		Залік	Всього
Змістовий модуль 1		10	100
Аудиторні	Самостійна		
50	40		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Рейтингова оцінка	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

11. Методичне забезпечення

- опорні конспекти лекцій;
- методичні посібники;
- навчальні посібники;
- цифрові ресурси;
- робоча навчальна програма.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Алексейчук І. С., Загороднюк В. П., Мозговий Л. І., Абизова Л. В., Ємельяненко Г. Д., Дубініна В. О. Філософія освіти і науки. 2019.
2. Биков В. Ю. Суспільство знань і освіта 4.0. *Освіта для майбутнього у світлі викликів XXI століття*. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 2017. С. 30-45.
3. Биков В. Ю., Лещенко М. П. Цифрова гуманістична педагогіка відкритої освіти. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2016. № 4. С. 115-130.
4. Биков В. Ю., Лещенко М. П., Тимчук Л. І. Цифрова гуманістична педагогіка, 2017.

5. Бургин М. С., Кузнецов В. И. Аксиологические аспекты научных теорий. Киев: Наукова Думка, 1991.
6. Бургин М. С., Кузнецов В. И. Деятельностные аспекты научной теории. Рациональность, рассуждение, коммуникация. Киев : Наукова думка, 1987. С. 126–141.
7. Бургин М. С., Кузнецов В. И. Номологические структуры научных теорий. Киев : Наукова думка, 1993. 193 с.
8. Відкрита освіта: інноваційні технології та менеджмент : кол. монографія / за наук. ред. М. О. Кириченка, Л. М. Сергеевої. Київ : Інтерсервіс, 2018. 540 с.
9. Габович А., Кузнецов В. Проблеми як внутрішні структури систем наукового знання. *Філософські діалоги '2015*. 2015. С. 132-154.
10. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
11. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 212 с.
12. Копнин П. В. Диалектика как логика и теория познания. Москва : Наука, 1973. 321 с.
13. Копнин П. В. Диалектика, логика, наука. Москва : Наука, 1973. 458 с.
14. Кэмпбелл Д. Модели экспериментов в социальной психологии и прикладных исследованиях. Пер. с англ. Москва : Прогресс, 1980.
15. Лаврентева Г. П., Шишкіна М. П. Методичні рекомендації з організації та проведення науково-педагогічного експерименту. ІТЗН НАПН України, 2007.
16. Логика научного исследования / Отв. ред. П. В. Копнин и М. В. Попович. Москва : Наука, 1965. 358 с.
17. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі : навчальний посібник. Київ : 2003. 116 с.
18. Світоглядні пріоритети гуманізації вищої освіти: монографія / за ред. В. І. Лугового, Ж. В. Таланової. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2017.
19. Семенюк Е. П., Мельник В. П. Філософія сучасної науки і техніки. Львів : Світ, 2006. 152 с.
20. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень : підручник. Київ : Знання, 2005. 309 с.
21. Теоретико-методологічні засади інформатизації освіти та практична реалізація інформаційно-комунікаційних технологій в освітній сфері України : монографія / В. Ю. Биков, О. Ю. Буров, А. М. Гуржій, М. І. Жалдак, М. П. Лещенко, С. Г. Литвинова, В. І. Луговий, В. В. Олійник, О. М. Спірін, М. П. Шишкіна / наук. ред. В. Ю. Биков, С. Г. Литвинова, В. І. Луговий. Київ : Компрінт, 2019. 214 с.
22. Bykov V., Leshchenko M. Digital Humanistic Pedagogy: Relevant Problems of Scientific Research in the Field of Using ICT. *Information Technologies and Learning Tools*. 2016. Том 53. № 3. С. 1-17.
23. Bykov V., Shyshkina M. The conceptual basis of the cloud-based learning and research university environment formation and development in view of the open science priorities. *Information Technologies and Learning Tools*. 2018. Т. 68 № 6.
24. Burov O. Life-long learning: individual abilities versus environment and means. *ICT in Education, Research and Industrial Applications. Integration, Harmonization and Knowledge Transfer*. 2016. Т. 1614. Pp. 608-619.
25. Komatsu Hikaru, Jeremy Rappleye. Reimagining modern education: Contributions from modern Japanese philosophy and practice? *ECNU Review of Education* 3.1. 2020. 20-45.
26. Noddings Nel. *Philosophy of education*. Routledge, 2018.

Додаткова

27. Биков В. Ю. Інноваційний розвиток засобів і технологій систем відкритої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. праць. 2012. Вип. 29. С. 32-40.
28. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія. Київ, Атіка, 2008.
29. Биков В. Ю., Кремень В. Г. Категорії простір і середовище: особливості модельного подання та освітнього застосування. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2013. №3. С. 3-16.
30. Гуменюк Т. Б. Проектування як педагогічний феномен. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 13. Проблеми трудової та професійної підготовки* : збірник. 2010. Вип. 6. С. 51-59.
31. Шишкіна М. П. Використання хмарних технологій для підтримки освітніх досліджень у просторі відкритої науки. *Новітні комп'ютерні технології*. Кривий Ріг, 2018. Том 16. С. 105-115.
32. Burov O. Y., Shynenko M. A. ICT for high school students' researches: design principles, trends and experience of use. *Information Technologies and Learning Tools*. 2016. T. 51. №. 1. С. 8-20.

Інформаційні ресурси

1. <https://lib.iitta.gov.ua/>
2. <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/index>
3. <https://www.office.com/>
4. <http://office.microsoft.com/uk-ua/powerpoint-help>
5. <http://virt-ikt.blogspot.com/>
6. <https://www.facebook.com/groups/1429370987315738>
7. <https://www.google.com.ua/>
8. <https://classroom.google.com>
9. <https://www.skype.com/ru/>
10. <https://www.microsoft.com/uk-ua/microsoft-365/microsoft-teams/free>
11. <https://zoom.us/>

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ викладання навчальної дисципліни забезпечується сучасними технічними засобами навчання, які побудовані на інформаційно-комунікаційних технологіях (комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивна дошка SMART Board).

На заняттях і на самостійній роботі використовуються методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни, ілюстративні комп'ютерні дидактичні матеріали, які розроблені викладачем.

Інформаційними ресурсами при вивченні дисципліни є електронна бібліотека НАПН України, джерела Інтернет, інформаційно-методичні матеріали викладача.

Робоча програма навчальної дисципліни

«Філософія освіти»

Укладач:

Шишкіна Марія Павлівна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу хмаро орієнтованих систем інформатизації освіти Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України